

פברואר 2014

הצורך בהגדלת מספר מיטות האשפוז הכללי בישראל

גבי בן נון

תשתיות הנתונים

שיעור מיטות

- שיעור מיטות האשפוז הכללי במדינת ישראל מצוי מזה שנים במגמת ירידה והגיע בשנת 2011 ל **1.89** מיטות לאלף נפש לעומת 2.22 בשנת 2000 (ירידה של 15%) ו 2.53 בשנת 1990 .
- קצב הגידול במספר המיטות לאשפוז כללי נמוך מזה שנים מקצב גידול והזדקנות האוכלוסייה.
- הירידה בשיעור המיטות מאז שנת 2000 התרחשה בכל אגפי האשפוז אם כי בקצב מעט שונה: באגף הכירורגי חלה ירידה של 19% בטיפול נימרץ – 10% ובאגף הפנימיות – ירידה של 21% בשיעור המיטות לאלף בני +45.
- שיעור המיטות לאשפוז כללי נמוך במחוז הצפון והדרום לעומת ייתר חלקי הארץ

תפוסת המיטות

- בשנת 2011 עמדה תפוסת המיטות הכלליות על **98%** .
- שעורי התפוסה עלו בשלושת העשורים האחרונים מ- 90% בשנת 1980 ל- 92% בתחילת שנות 2000 .
- תפוסה גבוהה במיוחד נרשמה במחלקות הבאות: עור ומין (125%), יולדות (110%), נוירוכירורגיה (111%), השתלת מוח עצם (110%), נשים (105%) פנימית (101%),
- בשנים האחרונות התפוסה הגבוהה בבתי החולים הכלליים מאפיינת לא רק את חודשי החורף, אלא את כל עונות השנה.

שהיה ממוצעת

- השהייה הממוצעת הייתה לאורך שנים במגמת ירידה, אם כי בשנים האחרונות היא התייצבה סביב **4.0 ימים** בהשוואה ל 5.3 ימים בשנת 1990 ו 4.3 ימים בשנת 2000.
- חציון השהייה, שאינו מושפע מערכים קיצוניים, יציב לאורך השנים ועומד על 3 ימים.
- השהייה הממוצעת עולה עם הגיל במרבית המחלקות.

שיעור השחרורים וימי האשפוז

- שיעור השחרורים מצוי בעשור האחרון במגמה מתונה של ירידה – מ 175 ימים לאלף נפש בשנת 2000 ל 165 אשפוזים לאלף נפש בשנת 2011.
- שיעור ימי האשפוז לאלף נפש מצוי גם הוא במגמה כללית של ירידה מ 748 ימים לאלף נפש בשנת 2000 ל 675 ימים לאלף נפש בשנת 2011

סבב מיטות

- ההשוואה בין תפוסת המיטות לבין השהייה הממוצעת מציגה את סבב המיטות, מדד המצביע על מספר האשפוזים הממוצע למיטה בשנה.
- סבב המיטות עולה עם השנים הן עקב העלייה באחוז התפוסה והן עקב הירידה בשהייה הממוצעת, בשנת 2011 הגיע ל- 89 לעומת 78 בשנת 2000 ו 62 בשנת 1990.

השוואות בינלאומיות

- **שיעורי מיטות** האשפוז הכללי בישראל הוא מהנמוכים בארצות OECD. (מקום 31 מתוך 34 ארצות OECD). גם לאחר תיקון גיל (אוכלוסיית מדינת ישראל צעירה יחסית לארצות OECD), שיעור המיטות המתוקן מצוי עדיין בקרב קבוצת 10 המדינות הנמוכות
- **השהייה הממוצעת** בבתי חולים כללים בישראל היא מהנמוכות ביותר מבין 34 המדינות החברות בארגון ה OECD (מקום 33).
- **שיעורי התפוסה** של המיטות לאשפוז כללי בישראל הם **הגבוהים ביותר** מקרב 34 מדינות OECD. שיעור התפוסה הממוצע בקרב מדינות ה OECD עומד על 76% לעומת 98% בישראל.

דיון

שירותי האשפוז הכללי בעולם המערבי, כמו גם בישראל, עוברים בעשורים האחרונים שינויים רבים: שינוי בתהליכי הטיפול הרפואי כתוצאה משיפורים טכנולוגיים ופיתוח תחליפי אשפוז בקהילה מאפשרים כיום יותר ויותר פתרונות טיפוליים בקהילה, אולם מצד שני הם הופכים את אפיזודת האשפוז לקצרה, אינטנסיבית ולעתים יקרה יותר.

שיעור המיטות הכלליות ברוב מדינות ה OECD מצוי במגמת ירידה ומגמה זו לא פסחה על ישראל - מספר מיטות האשפוז שהתווספו למערכת בעשורים האחרונים היה נמוך יותר משיעור הגידול באוכלוסייה, ולכן שיעור המיטות הכלליות לאלף נפש בתקופה הנסקרת ירד. יחד עם זאת לאורך כל העשורים האחרונים שיעור המיטות בישראל נותר נמוך משמעותית מהשיעור המקביל בארצות OECD. בעשור האחרון עלה מספר המיטות בישראל רק ב-4% לעומת גידול של כ-20% באוכלוסייה. בשנים אלו נוספו בממוצע רק כחמישים מיטות לשנה, כאשר תוספת המיטות השנתית הנדרשת רק כדי לשמר את מצוקת האשפוז הנוכחית עומדת על 300 מיטות לשנה.

צרוּפּם של נתוני הפעילות בבתי החולים הכלליים - תפוסה גבוהה מאוד ושהיה קצרה מאוד מעיד על שימוש אינטנסיבי ביותר בתשתיות מיטות האשפוז וכנראה על מחסור במיטות אשפוז כללי בישראל. נתוני פעילות אינטנסיביים אלה באים כיום לידי ביטוי בשחיקה קשה של העובדים, בפגיעה ברמת השירות המלונאי אותה מקבל החולה המאושפז (מיטות במסדרון), פגיעה בכבודם האישי של המטופלים והחמור מכל – פגיעה באיכות הטיפול הרפואי.

המלצות

הטיפול במצוקת האשפוז בישראל מחייב פתרונות מערכתיים רבים וביניהם צמצום שיעור האשפוז ממיון, הוצאת חולים סיעודיים מבתי חולים, צמצום עודפי היצע נקודתיים, התייעלות ושינוי תמריצים ועוד. יחד עם זאת לא ניתן להתמודד עם מצוקת האשפוז הכללי בישראל ללא הגדלה משמעותית במספר מיטות האשפוז

מערכת הבריאות אינה יכולה "להסתדר" יותר עם עומסים אלו באמצעות צעדי התייעלות. בשיעורי התפוסה הקיימים כיום בישראל יש יותר ויותר חולים על פחות מיטות ופחות ופחות סגל רפואי (רופאים ואחיות).

בשנת 2020 תמנה אוכלוסיית ישראל כ 9 מיליון איש.

כדי להבטיח רמה סבירה של תשתיות אשפוז בשנת 2020, יש להתחיל כבר כיום בתהליכים להוספת כ 4,000 מיטות אשפוז כללי וזאת בהתבסס על יעד של 2.2 מיטות אשפוז לאלף נפש ותפוסה ממוצעת של 90%.

ללא תוספת זו יהיו בעתיד הרבה "זקנות במסדרון" בתי החולים הכלליים בישראל.